

A publikációk formai követelményei

(Nemes Nagy József)

A kutatási eredményeket összegző írások szerkezeti-szerkesztési jellemzői tulajdonképp nagyon egyszerűen, iskolásan megfogalmazhatók, ebben kevés specialitása van a területi vizsgálatoknak, regionális elemzéseknek. Mivel ilyen ismeretekre viszonylag kevés idő jut a képzésekben (sok oktató magától értetődőnek veszi ismeretüket, noha erről – a magunk tapasztalatai szerint – szó sincs), néhány gyakorlati jellegű szempontot, tanácsot érdemes talán közreadni.

Az írás a szerző(k) nevének – mennyi névtelen dolgozattal találkoztam már! -és a kutatási téma címének – mennyi „Dolgozat” című dolgozattal találkoztam már! - feltüntetésével induljon. A címlapon megjelölhető a kutatóhely. A diplomamunkákban a szerző neve mellett csak a témavezető neve kerüljön a címlapra, de az övé mindenképp, hisz – gondolom – részese volt a munkának. Külső forrásból finanszírozott, támogatott (azaz nem hobbiként üzött) kutatások esetében megkövetelhető a szponzor feltüntetése is. (A Bevezető fejezetekben udvarias köszönetnyilvánításoknak helye lehet, de ez önmagában nem garantálja a kiváló minősítést.)

A tanulmányok szerkezetének megtervezésekor jó megoldásnak bizonyul a korai iskola évekből jól ismert „Bevezetés – Tárgyalás - Befejezés” logikai séma, ami ebben az esetben a „Kutatási cél – Vizsgálati eredmények – Következtetések” szerkezeti hármásának felel meg.

Az egyik leggyakoribb „iskolás” kérdést sem kerülöm meg. *Milyen hosszú legyen a dolgozat?* Erre a válasz: attól függ. (Egy több éves kutatás akár vaskos köteteket is megtölthet, de egy néhány oldalas cikk is tartalmazhat igazi tudományos újdonságot.) Még egy konkrét formát említve: az ELTE Regionális Földrajzi Tanszékén az elvárt „méretű” diplomamunka kb. 100 oldalas, másfeles betűnagysággal, normál margóval. Az értékelés azonban *nem a terjedelem* alapján történik, a minőség „kiválthatja” a terjedelmet, a terjedelem azonban nem pótolja a minőséget.

Visszatérve a szerkezethez: a *Bevezetésnek* – a célmeghatározáson túl – mindenképp tartalmaznia kell a kutatási témához kapcsolódó legfontosabb előzmények, források értékelő áttekintését. A forráshasználathoz szorosan kapcsolódnak a *hivatkozások* rigorózus formai követelményei. Ha egy forrásmunkára átfogóan (főbb kérdéseit, egyes témáit, gondolati vonalát említve) hivatkozunk, akkor elég a szerző nevének és a megjelenés évének jelzése a szövegben (pl. *Beluszky P. 2000*). Ha a használt műből szó szerint veszünk át megállapításokat, akkor azt idézőjelek közé kell tenni, s pontos helyével, oldalszámával hivatkozni (pl. *Isard, W. 1960, p. 235*). A használt irodalmat pontos könyvészeti jellemzőivel (szerző, megjelenés éve, cím, megjelenés helye, cikkek esetében oldalszám) a munka Irodalomjegyzékében vagy Hivatkozási jegyzékében kell feltüntetni. *Az Irodalomjegyzékben csak olyan munka szerepelhet, amelyre a dolgozatban konkrétan hivatkoztunk.*

A komolyabb elemzési eszköztárat használó kutatások közzétételekor hasznos külön fejezetként szerepeltetni a munka bevezető részében a vizsgálat *Módszereit és Információs bázisát*. A használt adatok kapcsán már itt érdemes megjelölni azok pontos forrását, hozzáférhetőségét. Ha az elemzés egy vagy néhány kiemelt adatbázisra, vagy adatforrásra

támaszkodik, akkor ezeket a későbbiekben – például táblázatok, ábrák forrásaként – nem szükséges ismételtén feltüntetni. Átvett grafikonok, térképek, táblázatok pontos forrásmegjelöléssel közölhetők. Ha ezeket a kutató maga módosította, kiegészítette, akkor is utalni kell az eredeti szerzőre (pl. *P. Haggett 1970*, p. 243, 13. ábra felhasználásával). Amennyiben nincs forrásmegjelölés, akkor az azt jelenti, hogy az a cikk szerzőjének saját alkotása. Ezért teljességgel *feleslegesen* az olyan megjegyzések, mint: Saját szerkesztés, Saját számítás – ahogy a szöveghez sem írjuk oda, hogy Saját gondolat.

A munka leghosszabb, kifejtő része általában a kutatási eredményeket tárgyaló fejezet. Itt gyakran felmerül az a kérdés, hogy miként is milyen mélységben tagoljuk, osszuk *fő- és alfejezetekre* ezt. A megoldás jó arányérzékét kíván: a tagolatlan, összefolyó leírás nem szerencsés, de kétsoros bekezdéseknek nem indokolt önálló alfejezetcímet adni. A fejezeteket legtöbbször többszintű számozással is ellátják, a munka terjedelmétől függően a tagolás mélysége, a hosszabb dolgozatok több szintre tagolhatók. A dolgozatban közölt táblázatok, ábrák, térképek mindegyikének legyen külön címe és száma. (Ne feledkezzünk el a tematikus térképek jelmagyarázatairól sem!)

Sok téma esetében nagyban növeli az eredmények értékét, ha azokat összegző táblázatokba, modellekbe rendezzük (a rendszerezés, a modellalkotás általában is, a kutatási folyamat minden fázisában fontos eszköz az áttekintésre, az összefüggések fellelérésére és átgondolására). Nagyon sok olyan híres munkát és szerzőt ismerünk, akiknek műveiből épp ezek az összegző modellek váltak maradandóvá, s terjedtek el.

A nagy információs és számítási apparátussal dolgozó vizsgálatok közzétételekor érdemes szétválasztani a legfontosabb eredményeket tartalmazó táblázatokat és ábrákat (ezek kerüljenek a *szöveg közé*) a fontos, de inkább csak dokumentatív szerepű vagy részletkérdéseket bemutatóktól, amelyek *Függelékbe* vagy *Mellékletbe* tehetők (F.1. táblázat, F.2. táblázat, stb számozással, hogy utalhatóak legyenek a szövegben). Nem szerencsés, ha nyúl farknyi főszöveghez túlzott méretű Melléklet társul, a tanulmánynak ugyanis nem lehet a célja az, hogy az olvasót nagylelkűen a megadott információk önálló elemzésére szorítsuk (nem fogja megtenni!). Fontos, másutt nem vagy nehezen hozzáférhető információkat tartalmazó Melléklet azonban nagyban növelheti a publikáció értékét.

Ma már viszonylag könnyen elérhető a legmodernebb, *színes nyomdatechnika*, így szinte bárki előállíthat színes ábrákat és térképeket. Ezek nagyban emelhetik a dolgozat értékét, de inkább csak egy-két példányban előállított írások (pl. diplomamunkák) esetén ajánlott a használatuk, nyomtatásban (folyóirat cikkekben) ma még legtöbbször csak-fekete fehér ábrák, térképek helyezhetők el. Ezért fontos ügyelni arra, hogy a mi szakmánkban nagyon gyakori ábrák és térképek fekete-fehérben is érthetőek és élvezhetőek legyenek (a legtöbb szín nem különül el „szürkeségét” tekintve, s így közvetlenül nem konvertálható, ami teljességgel használhatatlanná teheti a színesen kiváló ábrákat.)

Az *Összefoglaló* fejezetekben a legfontosabb megállapítások, a korábban közölt részeredmények legátfogóbb kapcsolódásai, összefüggései szerepeljenek, nem pusztán a korábbi részekből átmásolt (copy – paste) mondatok. Itt kaphatnak helyet a még nyitott kérdések, a kutatás folytatásának lehetséges irányai is.

Megjelentetésekor általában csatolni kell a tanulmányokhoz egy idegen nyelvű (általában angol) rövid összefoglalót. Ugyanebbe a műfajba tartozik az is, hogy a tudományos világot éltető konferenciák szervezői az előadni kívánt teljes mű beküldése helyett legtöbbször

megelégednek rövid „Abstract”-okkal, ezek alapján szelektálnak, azért a tömör összefoglalóknak is érdeminek kell lenniük, hogy felkeltsék az érdeklődést. A folyóiratok általában kulcsszavakat is kérnek a publikációk könyvészeti besorolását segítő (jelen könyv kulcsszavai: *regionális elemzés, mennyiségi módszerek, modellek*). A szerkesztőséget ma már a kéziratokat elektronikus és nyomtatott formában is kérik. Olyan kézirat elküldése tanácsos, ami külön tartalmazza a szöveget és az ábrákat (azoknak csak a helye jelölendő szövegben), a szerző a tördelést (a betűtípust, ábraelhelyezést- és nagyságot) bízta a kiadóra. A megjelenés előtt azonban tanácsos megkérni a kinyomtatott formát, korrigálandó az esetleges zavaró hibákat.(A folyóiratok többsége közli, milyen formájú és terjedelmű kéziratokat fogad.)

Minden jog fenntartva!

Hivatkozás – kéziratként – a Honlap (<http://geogr.elte.hu>), mint Forrás megjelölésével